

รายงานทาง การเงิน

และการวิเคราะห์งบการเงิน

Financial Reporting and Analysis

พศ. ทรงวิทย์ เจริญกิจธนลาภ

120.-

A composite image featuring a 3D bar chart with blue bars of varying heights, a silver calculator with a blue display, a blue pen, and several sheets of paper with financial charts and graphs. The text is overlaid on this background.

รายงานทางการเงิน และการวิเคราะห์งบการเงิน (Financial Reporting and Analysis)

หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเลือก
ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กระทรวงศึกษาธิการ

A composite image featuring a 3D bar chart with blue bars of varying heights, a silver calculator with a blue display, a blue pen, and several sheets of paper with financial charts and graphs. The text is overlaid on this background.

**เรียบเรียงโดย
ผศ.ทรงวิทย์ เจริญกิจธนลาภ**

รายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน (Financial Reporting and Analysis)

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับรายงานทางการเงิน วัตถุประสงค์ และลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงิน วิเคราะห์งบการเงินด้วยวิธีย่อส่วนตามแนวดิ่ง แนวโน้ม การเคลื่อนไหวของเงินทุน และอัตราส่วนทางการเงิน การแปลผลการวิเคราะห์งบการเงิน และการจัดทำงบกระแสเงินสด

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ทรงวิทย์ เจริญกิจฉนลาภ.

รายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน.-- กรุงเทพฯ : วังอักษร, 2563.
300 หน้า.

1. งบการเงิน. I. ชื่อเรื่อง.

657.3

ISBN 978-616-495-160-0

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย...

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2563

บริษัท วังอักษร จำกัด

69/3 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600

Tel. 0-2472-3293-5 Fax 0-2891-0742 Mobile 08-8585-1521

e-Mail : wangaksorn9@gmail.com

Facebook : สำนักพิมพ์ วังอักษร

<http://www.wangaksorn.com>

ID Line : @wangaksorn

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2561

โดยบริษัท วังอักษร จำกัด ห้ามนำส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ไปทำซ้ำ ดัดแปลงหรือเผยแพร่
ต่อสาธารณชน ไม่ว่ารูปแบบใด ๆ นอกจากได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากทางบริษัทฯ เท่านั้น
ชื่อและเครื่องหมายการค้าอื่น ๆ ที่อ้างอิงในหนังสือฉบับนี้ เป็นสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของแต่ละราย
โดยบริษัท วังอักษร จำกัด มิได้อ้างความเป็นเจ้าของแต่อย่างใด

วิทยาการทางการเงินและการวิเคราะห์ทางการเงิน รหัสวิชา 30201-2104 จัดอยู่ในหมวด
วิชาสมรรถนะวิชาชีพ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเลือก ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี **ตาม**
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
(สอศ.) กระทรวงศึกษาธิการ ผู้เขียนได้บริหารสาระการเรียนรู้แบ่งเป็น 7 บทเรียน ได้จัดแผนการเรียนรู้/
แผนการสอน ที่มุ่งเน้นฐานสมรรถนะ (Competency Based) และการบูรณาการ (Integrated) ตรงตาม
จุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา ในแต่ละบทมุ่งให้ความสำคัญส่วนที่เป็น
ความรู้ ทฤษฎี หลักการ กระบวนการ ตัวอย่าง แบบฝึกปฏิบัติ และคำถามเพื่อการทบทวนเพื่อฝึกทักษะ
ประสบการณ์ เร่งพัฒนาบทบาทของผู้เรียนเป็นผู้จัดการแสวงหาความรู้ (Explorer) เป็นผู้สอนตนเองได้
สร้างองค์ความรู้ใหม่ และบทบาทของผู้สอนเปลี่ยนจากผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้จัดการชี้แนะ (Teacher Roles)
จัดสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อความสนใจเรียนรู้ และเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ (Co-investigator) จัดห้องเรียน
เป็นสถานที่ทำงานร่วมกัน (Learning Context) จัดกลุ่มเรียนรู้ให้รู้จักทำงานร่วมกัน (Grouping)
ฝึกความใจกว้าง มุ่งสร้างสรรค์คนรุ่นใหม่ สอนความสามารถที่นำไปทำงานได้ (Competency)
สอนความรัก ความเมตตา (Compassion) ความเชื่อมั่นความซื่อสัตย์ (Trust) เป้าหมายอาชีพอันยัง
ประโยชน์ (Productive Career) และชีวิตที่มีศักดิ์ศรี (Noble Life) เหนือสิ่งอื่นใดเป็นคนดี ทั้งกาย
วาจาใจ มีคุณธรรม จรรยาบรรณทางธุรกิจและวิชาชีพ

ส่งเสริมสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualification System)
สอดคล้องตามมาตรฐานอาชีพ (Occupational Standard) สร้างภูมิคุ้มกัน เพิ่มขีดความสามารถ
ในการแข่งขันของประเทศ กำลังแรงงาน การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานระดับชาติ (National
Benchmarking) และการวิเคราะห์หน้าที่การงาน (Functional Analysis) เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในภาคธุรกิจ
อุตสาหกรรม ทุกสาขาอาชีพ เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่สนามการแข่งขันในประชาคมอาเซียน

ผศ. ทรงวิทย์ เจริญกิจธนลาภ

สารบัญ

บทที่ 1 รายงานทางการเงิน (Financial Report)	1
ความหมายของรายงานทางการเงิน	2
ผู้ใช้งบการเงินและความต้องการข้อมูล	5
วัตถุประสงค์ของงบการเงิน	7
ลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงิน	8
เอกลักษณ์ของงบการเงิน	10
งบแสดงฐานะการเงิน	11
การยื่นงบการเงิน	31
คำศัพท์	35
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	37
 บทที่ 2 การอ่านงบการเงิน	 44
ความหมายของรายการในงบแสดงฐานะการเงิน	49
การอ่านงบแสดงฐานะการเงิน	58
ผลกระทบของนโยบายการบัญชี	80
คำศัพท์	82
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	86
 บทที่ 3 การวิเคราะห์งบการเงิน	 88
วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์งบการเงิน	91
เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์งบการเงิน	91
ขั้นตอนในการวิเคราะห์งบการเงิน	92
รายงานของผู้สอบบัญชี	95
คุณลักษณะของนักวิเคราะห์งบการเงินที่ดี	108
ข้อจำกัดในการวิเคราะห์งบการเงิน	108
ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในระดับราคา	109
คำศัพท์	110
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	112

บทที่ 4 การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนตามแนวดิ่ง	114
การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนตามแนวดิ่งในงบแสดงฐานะการเงิน	116
การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนตามแนวดิ่งในงบกำไรขาดทุน	121
ประโยชน์ของการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนตามแนวดิ่งในงบกำไรขาดทุน	122
คำศัพท์	125
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	126
 บทที่ 5 การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนตามแนวนอน	 137
ลักษณะและวิธีการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนตามแนวนอน	138
การคำนวณหาอัตราผลตอบแทนตามแนวนอน โดยวิธีปีฐานคงที่	143
การคำนวณหาอัตราผลตอบแทนตามแนวนอน โดยวิธีปีฐานเคลื่อนที่	146
การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลหลายงวดติดต่อกัน	147
คำศัพท์	148
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	149
 บทที่ 6 การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน	 158
ประเภทของอัตราส่วนทางการเงิน	160
อัตราส่วนวิเคราะห์สภาพคล่อง (Liquidity Ratios)	163
อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการบริหารสินทรัพย์	166
อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการบริหารหนี้สินหรือวัดสภาพความเสี่ยง	175
อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร	179
อัตราส่วนวิเคราะห์มูลค่าทางการตลาด	183
การวิเคราะห์ระบบดูปอง (DuPont System Analysis)	196
คำศัพท์	204
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	206

บทที่ 7 งบกระแสเงินสด

224

ความหมายของงบกระแสเงินสด	225
ขั้นตอนในการจัดทำงบกระแสเงินสด	226
การคำนวณกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน	240
การคำนวณกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน	241
การคำนวณกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน	242
การจัดทำงบกระแสเงินสด (วิธีอ้อม) โดยวิธีวิเคราะห์รายการค้า	243
การจัดทำงบกระแสเงินสด (วิธีอ้อม) โดยใช้กระดาษทำการ	248
การจัดทำงบกระแสเงินสด (วิธีอ้อม) โดยใช้บัญชีแยกประเภท (T-Account)	250
วิธีการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด	254
คำศัพท์	265
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	267

บรรณานุกรม

292

บทที่ 1

รายงานทางการเงิน (Financial report)

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

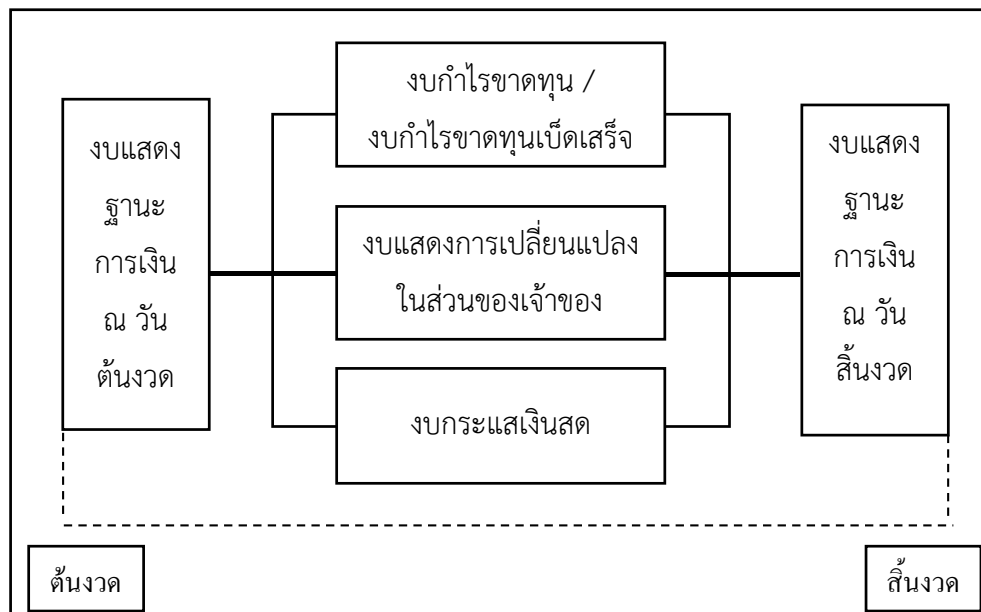
หลังจากศึกษาจบบทเรียนนี้ นักศึกษาจะต้องมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายความหมายของรายงานทางการเงินได้
2. อธิบายลักษณะการใช้ข้อมูลของผู้ใช้งบการเงินได้
3. บอกวัตถุประสงค์ของงบการเงินได้
4. อธิบายลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงินได้
5. บอกเอกลักษณ์ของงบการเงินได้
6. จัดทำงบการเงินได้
7. บอกกำหนดเวลาในการยื่นงบการเงินได้

ความหมายของรายงานทางการเงิน

รายงานทางการเงิน (Financial Report) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “**งบการเงิน**” (Financial statement) ซึ่งตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ได้ให้คำจำกัดความของ "งบการเงิน" ว่าหมายถึง รายงานผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลง-

ฐานะการเงินของกิจการ ไม่ว่าจะรายงานโดยงบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน งบกำไรสะสม งบกระแสเงินสด งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น งบประกอบหรือหมายเหตุประกอบ งบการเงินหรือคำอธิบายอื่นซึ่งระบุไว้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน

กิจการที่ต้องทำบัญชี

สำหรับกิจการที่พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ได้กำหนดให้มีหน้าที่จัดทำบัญชีมีอยู่ 6 ประเภท คือ

1. ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน คือ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลและห้างหุ้นส่วนจำกัด
2. บริษัทจำกัด
3. บริษัทมหาชน
4. นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศแต่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย
5. กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร
6. บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ไม่ได้จดทะเบียนที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

พาณิชย์กำหนด ซึ่งตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2544 ได้กำหนดให้บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้มีไว้เพื่อจำหน่าย ผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร หรือผู้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าประเภทแถบเสียงเพลง แถบวีดีทัศน์ และแผ่นซีดี เป็นผู้ มีหน้าที่ทำบัญชี

บัญชีและงบการเงินที่ต้องจัดทำ

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้ออกประกาศ เรื่อง ชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องรายการในบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี พ.ศ. 2544 กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ทำบัญชีต้องทำบัญชี ดังนี้

1. ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชน นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย ต่างประเทศแต่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ต้องจัดทำบัญชี ต่อไปนี้ให้ถูกต้อง ครบถ้วน ตามมาตรฐานการบัญชี

1.1 บัญชีรายวัน ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีธนาคาร (แยกเป็นแต่ละประเภทบัญชี)
บัญชีรายวันซื้อ บัญชีรายวันขาย บัญชีรายวันทั่วไป

1.2 บัญชีแยกประเภทสินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้และค่าใช้จ่าย ลูกหนี้ เจ้าหนี้

1.3 บัญชีสินค้า

1.4 บัญชีรายวันและแยกประเภทอื่นตามความจำเป็น

2. บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่ไม่ได้จดทะเบียนที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
กำหนดต้องจัดทำบัญชีสินค้า

สำหรับการเงินที่ต้องจัดทำ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้ออกประกาศ เรื่อง กำหนด
รายการย่อที่ต้องมีในงบการเงิน พ.ศ. 2554 ได้กำหนดรูปแบบและประเภทของงบการเงินของนิติ
บุคคล 5 ประเภท ที่ต้องจัดทำ ดังนี้

นิติบุคคล	แบบ	งบการเงินที่ต้องจัดทำ					
		งบแสดง ฐานะ การเงิน	งบกำไร ขาดทุน	งบกำไร ขาดทุน เบ็ดเสร็จ	งบแสดงการ เปลี่ยนแปลง ส่วนของ เจ้าของ	งบ กระแส เงินสด	หมายเหตุ
ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน	1	✓	✓	-	-	-	✓
บริษัทจำกัด	2	✓	✓	-	✓	-	✓
บริษัทมหาชนจำกัด	3	✓	-	✓	✓	✓	✓
นิติบุคคลต่างประเทศ	4	✓	✓	-	✓	-	✓
กิจการร่วมค้า	5	✓	✓	-	✓	-	✓

หมายเหตุ ทุกงบที่ทำเป็นงบการเงินเปรียบเทียบกับปีก่อน

แบบ 3 เป็นงบการเงินรวม นอกนั้นเป็นงบการเงินเฉพาะกิจการ

การกำหนดรายการย่อตามประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเป็นการกำหนดรายการย่อของ
งบการเงินสำหรับธุรกิจโดยทั่วไปเท่านั้น สำหรับธุรกิจที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะ เช่น สถาบัน
การเงิน บริษัทประกันภัย บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทบริหารสินทรัพย์ บริษัทโฮลดิ้งที่เป็นบริษัทแม่
ของกลุ่มธุรกิจการเงิน ก็ให้ใช้รายการย่อตามที่กำหนดในกฎหมายเฉพาะนั้น

เนื่องจากงบการเงินเป็นข้อมูลที่ผู้ใช้งบการเงินแต่ละคนมีความต้องการในการใช้ข้อมูลที่แตกต่างกัน ดังนั้น การจัดทำงบการเงินจึงต้องสามารถตอบสนองความต้องการร่วมของผู้ใช้งบการเงินโดยส่วนใหญ่ได้ ซึ่งการจัดทำงบการเงินจึงต้องจัดทำขึ้นภายใต้กฎเกณฑ์ที่ยอมรับของคนโดยส่วนใหญ่หรือตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป (Generally Accepted Accounting Principles: GAAP)

ผู้ใช้งบการเงินและความต้องการข้อมูล

ผู้ใช้งบการเงิน (Stakeholder) ประกอบด้วย ผู้ลงทุนทั้งผู้ลงทุนในปัจจุบันและผู้ที่จะตัดสินใจลงทุนในอนาคต ลูกจ้าง ผู้ให้กู้ ผู้ขายสินค้าและเจ้าหนี้ ลูกค้า รัฐบาล และหน่วยงานทางราชการ และสาธารณชน ซึ่งผู้ใช้งบการเงินเหล่านี้ใช้งบการเงินเพื่อตอบสนองความต้องการข้อมูลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

ผู้ลงทุน (Investors) หมายถึง ผู้เป็นเจ้าของเงินทุน รวมทั้งที่ปรึกษาซึ่งต้องการทราบถึงความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการลงทุน ผู้ลงทุนต้องการข้อมูลที่ช่วยในการพิจารณาตัดสินใจซื้อ ขาย หรือถือเงินลงทุนนั้นต่อไป นอกจากข้อมูลดังกล่าว ผู้ลงทุนที่เป็นผู้ถือหุ้นยังต้องการข้อมูลที่ช่วยในการประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายเงินปันผลด้วย

ลูกจ้าง (Employees) หมายถึง ลูกจ้าง รวมทั้งกลุ่มตัวแทน ซึ่งต้องการข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงและความสามารถในการทำกำไรของนายจ้าง นอกจากนั้นยังต้องการข้อมูลที่ช่วยให้สามารถประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายค่าตอบแทน บำเหน็จ บำนาญ และโอกาสในการจ้างงาน

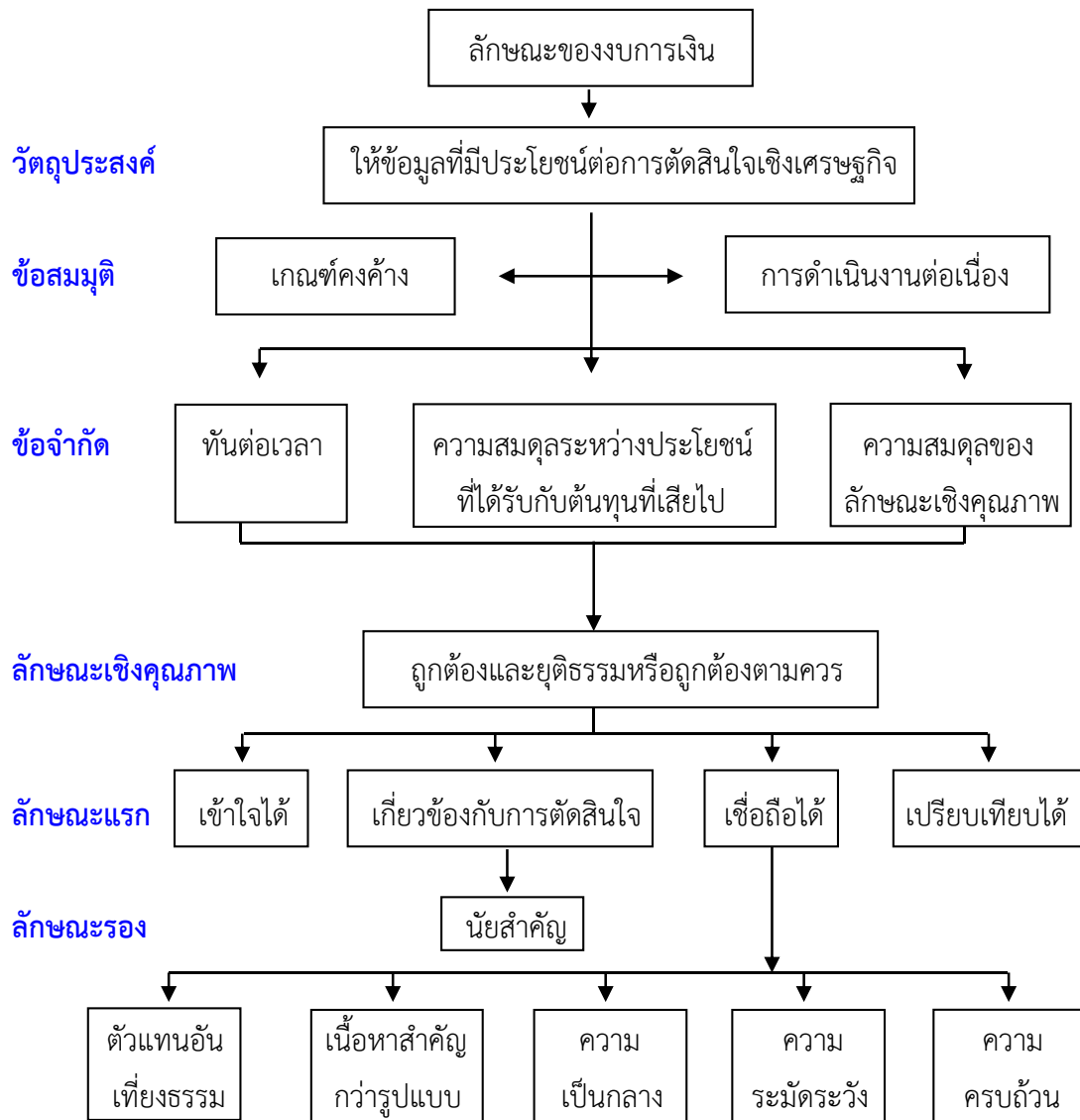
ผู้ให้กู้ (Lenders) หมายถึง ผู้ซึ่งต้องการข้อมูลที่ช่วยในการพิจารณา ว่าเงินให้กู้ยืมและดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นจะได้รับชำระเมื่อครบกำหนดหรือไม่

ผู้ขายสินค้าและเจ้าหนี้การค้า (Suppliers and trade creditors) หมายถึง ผู้ซึ่งต้องการข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจว่าหนี้สินจะได้รับชำระคืนเมื่อครบกำหนดหรือไม่ เจ้าหนี้การค้าอาจให้ความสนใจข้อมูลของกิจการในระยะเวลาสั้นกว่าผู้ให้กู้ นอกจากว่าการดำเนินงานของเจ้าหนี้ นั้น ขึ้นอยู่กับการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการซึ่งเป็นลูกค้ารายใหญ่

ลูกค้า (Customers) หมายถึง ผู้ซึ่งต้องการข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการ โดยเฉพาะกรณีที่มีความสัมพันธ์อันยาวนานหรือต้องพึ่งพากิจการนั้น

รัฐบาลและหน่วยงานราชการ (Governments and their agencies) หมายถึง หน่วยงานที่ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกิจการในการจัดสรรทรัพยากร การกำกับดูแล การพิจารณากำหนดนโยบายทางภาษีและเพื่อใช้เป็นฐานในการคำนวณรายได้ประชาชาติ และจัดทำสถิติในด้านต่าง ๆ

แม่บทการบัญชีสำหรับการจัดทำและการนำเสนอการเงิน

สาธารณชน (Public) หมายถึง ประชาชนผู้ซึ่งต้องการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มความสำเร็จและการดำเนินงานของกิจการเนื่องจากกิจการอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสาธารณชนในการจ้างงาน และการรับซื้อสินค้าจากผู้ผลิตในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของงบการเงิน

การจัดทำงบการเงินมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการอันเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินทุกประเภทในการนำไปใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ (Making economic decisions) ถึงแม้ว่างบการเงินที่จัดทำขึ้นจะมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการร่วมของผู้ใช้งบการเงินโดยส่วนใหญ่ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ให้ข้อมูลทุกประเภทที่ผู้ใช้งบการเงินต้องการในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่ที่แสดงในงบการเงินแสดงถึงผลกระทบทางการเงินจากเหตุการณ์ในอดีต แต่งบการเงินไม่จำเป็นต้องแสดงข้อมูลที่มีใช้ข้อมูลทางการเงิน (Non-Financial Information)

เพื่อให้การจัดทำงบการเงินบรรลุวัตถุประสงค์ แม้บทการบัญชีได้กำหนดข้อสมมติไว้ 2 ข้อ ได้แก่ เกณฑ์คงค้าง และการดำเนินงานต่อเนื่อง

1. เกณฑ์คงค้าง (Accrual basic) เป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการบันทึกบัญชีและจัดทำงบการเงิน งบการเงินของงวดบัญชีหนึ่งจะรวมหรือบันทึกรายการที่เกิดขึ้นในงวดบัญชานั้น โดยไม่คำนึงว่ารายการนั้นจะมีการรับหรือจ่ายเป็นเงินสดหรือไม่ เช่น การขายสินค้าโดยที่ยังไม่ได้รับเงิน กิจการจะต้องบันทึกบัญชีรายการขายเป็นรายได้ของงวดถึงแม้จะยังไม่ได้รับชำระเป็นเงินสดก็ตาม

2. การดำเนินงานต่อเนื่อง (Going concern) เป็นข้อสมมติในการจัดทำงบการเงินว่ากิจการจะดำเนินงานต่อไปโดยไม่มีความตั้งใจจะเลิกกิจการ หรือลดขนาดลงอย่างมีนัยสำคัญ (Materiality)

งบการเงินจะมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เมื่องบการเงินนั้นมีลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงิน (Qualitative characteristics of financial statement)

ลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงิน

ลักษณะเชิงคุณภาพ (Qualitative characteristic) หมายถึง คุณลักษณะที่ทำให้ข้อมูลในงบการเงินมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งมี 4 ประการ ได้แก่ ความเข้าใจได้ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ความเชื่อถือได้ การเปรียบเทียบได้

1. ความเข้าใจได้ (Understandability) ข้อมูลในงบการเงินต้องเข้าใจได้ทันทีที่ผู้ใช้งบการเงินใช้ข้อมูลดังกล่าว ดังนั้น จึงต้องมีข้อสมมุติว่าผู้ใช้งบการเงินมีความรู้ตามควรเกี่ยวกับธุรกิจ กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและการบัญชี รวมทั้งมีความตั้งใจตามควรที่จะศึกษาข้อมูลดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การนำเสนอข้อมูลในงบการเงินถึงแม้ว่าจะมีความซับซ้อน แต่ถ้าเกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจก็ไม่ควรละเว้นที่จะแสดงในงบการเงินเพียงเหตุผลที่ว่า ข้อมูลนั้นยากเกินกว่าที่ผู้ใช้งบการเงินบางคนจะเข้าใจได้

2. ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) ข้อมูลที่มีประโยชน์ต้องเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน ข้อมูลจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้ก็ต่อเมื่อข้อมูลนั้นช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งช่วยยืนยันหรือชี้ข้อผิดพลาดของผลการประเมินที่ผ่านมาของผู้ใช้งบการเงินได้

ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเป็นคุณลักษณะหลัก ซึ่งมี **ความมีนัยสำคัญ (Materiality)** เป็นคุณลักษณะรอง

ความมีนัยสำคัญ (Materiality) หมายถึง ความสำคัญของข้อมูลต่อการตัดสินใจ การพิจารณาว่าข้อมูลนั้นมีนัยสำคัญหรือไม่จะพิจารณาโดยดูจาก หากกิจการละเว้นไม่แสดงข้อมูลนั้นในงบการเงินแล้ว จะทำให้ผู้ใช้งบการเงินตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจต่างไปจากที่ควรเป็น หากผู้ใช้งบการเงินได้ทราบข้อมูลนั้น

3. ความเชื่อถือได้ (Reliability) ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต้องเชื่อถือได้ ข้อมูลจะมีคุณลักษณะของความเชื่อถือได้หากปราศจากความผิดพลาดที่มีนัยสำคัญและความลำเอียง ซึ่งทำให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถเชื่อว่าข้อมูลนั้นเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมของข้อมูลที่ต้องการให้แสดงหรือควรแสดง

ความเชื่อถือได้เป็นคุณลักษณะหลัก ซึ่งมีคุณลักษณะรอง 5 ประการ คือ การเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม เนื่อหาสำคัญกว่ารูปแบบ ความเป็นกลาง ความระมัดระวังและความครบถ้วน

3.1 การเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม (Faithful representation) ข้อมูลจะมีความเชื่อถือได้ เมื่อรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีได้แสดงอย่างเที่ยงธรรมตามที่ต้องการให้แสดงหรือ

ควรแสดง ดังนั้น งบแสดงฐานะการเงิน ควรแสดงสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของเฉพาะรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีที่เข้าเกณฑ์การรับรู้รายการ ณ วันที่เสนอรายการ

3.2 เนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ (Substance over form) ข้อมูลจะเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมของรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีได้เมื่อ ข้อมูลบันทึกและแสดงตามเนื้อหาและความเป็นจริงเชิงเศรษฐกิจมิใช่ตามรูปแบบทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว เนื้อหาของรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีอาจไม่ตรงกับรูปแบบทางกฎหมายหรือรูปแบบที่สร้างขึ้น

3.3 ความเป็นกลาง (Neutrality) ข้อมูลที่แสดงอยู่ในงบการเงินจะมีความน่าเชื่อถือได้ เมื่อข้อมูลนั้นมีความเป็นกลางหรือปราศจากความลำเอียง งบการเงินจะขาดความเป็นกลางหากการเลือกข้อมูลหรือการแสดงผลข้อมูลในงบการเงินนั้นมีผลทำให้ผู้ใช้งบการเงินตัดสินใจหรือใช้ดุลพินิจตามเจตนาของกิจการ

3.4 ความระมัดระวัง (Prudence) ในบางกรณีผู้จัดทำงบการเงินอาจต้องประสบกับความไม่แน่นอนอันหลีกเลี่ยงไม่ได้เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ กิจการอาจแสดงความไม่แน่นอนดังกล่าวโดยการเปิดเผยถึงลักษณะผลกระทบและหลักความระมัดระวัง (Conservative) ที่กิจการใช้ในการจัดทำงบการเงิน หลักความระมัดระวังนี้รวมถึงการใช้ดุลพินิจที่จำเป็นในการประมาณการภายใต้ความไม่แน่นอน เพื่อมิให้สินทรัพย์หรือรายได้แสดงจำนวนที่สูงเกินไป และหนี้สินหรือค่าใช้จ่ายแสดงจำนวนที่ต่ำเกินไป

3.5 ความครบถ้วน (Completeness) ข้อมูลในงบการเงินจะมีความเชื่อถือได้เมื่อข้อมูลนั้นแสดงข้อมูลครบถ้วนภายใต้ข้อจำกัดของความมีนัยสำคัญและต้นทุนในการจัดทำรายการบางรายการหากไม่แสดงในงบการเงินจะทำให้ข้อมูลมีความผิดพลาดหรือทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิด ดังนั้น ข้อมูลดังกล่าวจะมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจน้อยลงและขาดความเชื่อถือได้

4. การเปรียบเทียบได้ (Comparability) ข้อมูลในงบการเงินจะต้องให้ข้อมูลที่ทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเปรียบเทียบงบการเงินของกิจการในรอบระยะเวลาต่างกัน เพื่อคาดคะเนถึงแนวโน้มของฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการนั้น นอกจากนี้ผู้ใช้งบการเงินยังต้องสามารถเปรียบเทียบงบการเงินระหว่างกิจการ เพื่อประเมินฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน

ข้อจำกัดของข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจและความเชื่อถือได้

ถึงแม้ว่าข้อมูลในงบการเงินสามารถให้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ซึ่งมีลักษณะเชิงคุณภาพครบถ้วน แต่ก็อาจมีข้อจำกัดบางประการ คือ

ทันต่อเวลา (Timeliness) งบการเงินจำเป็นต้องนำเสนอภายในเวลาที่กำหนด การรายงานข้อมูลทีล่าช้า อาจทำให้ข้อมูลสูญเสียความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ดังนั้น การจัดทำงบการเงินจะต้องพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างประโยชน์ที่ได้รับจากการรายงานที่ทันต่อเวลากับความเชื่อถือได้ของข้อมูล กิจการอาจจำเป็นต้องนำเสนอรายงานให้ทันต่อเวลาก่อนที่จะทราบข้อมูลและเหตุการณ์ทางบัญชีซึ่งจะทำให้ความเชื่อถือได้ลดลง ในทางกลับกัน หากกิจการรอให้ทราบข้อมูลและเหตุการณ์ทางบัญชีก่อนแล้วจึงนำเสนอรายงาน รายงานนั้นจะมีความเชื่อถือได้สูง แต่ไม่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินในการตัดสินใจ

ความสมดุลระหว่างประโยชน์ที่ได้รับกับต้นทุนที่เสียไป (Balance between benefit and cost) ผู้จัดทำงบการเงินอาจต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับจากข้อมูลกับต้นทุนในการจัดหาข้อมูล การประเมินประโยชน์และต้นทุนจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจเป็นหลัก

ความสมดุลของลักษณะเชิงคุณภาพ (Balance between qualitative characteristics) ในการจัดทำงบการเงินกิจการอาจลดคุณภาพในด้านใดด้านหนึ่งเพื่อเพิ่มคุณภาพอีกด้านหนึ่ง เช่น กิจการอาจต้องประมาณค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเพื่อนำเสนองบการเงินให้ทันต่อเวลาเนื่องจากค่าใช้จ่ายดังกล่าวควรแสดงอยู่ในงบการเงิน การปฏิบัติดังกล่าวจะทำให้ข้อมูลมีความเชื่อถือได้น้อยลงเนื่องจากการประมาณการ แต่ทำให้ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเพิ่มขึ้น

เอกลักษณ์ของงบการเงิน

ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง การนำเสนองบการเงิน ระบุว่า งบการเงินต้องมีการระบุชื่อไว้อย่างชัดเจนและแยกออกจากข้อมูลอื่นที่เสนออยู่ในเอกสารเผยแพร่ชุดเดียวกัน

กิจการต้องระบุชื่อส่วนประกอบของงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินแต่ละส่วนอย่างชัดเจน และยังต้องแสดงข้อมูลทุกข้อต่อไปนี้อย่างเด่นชัด ซึ่งจะแสดงซ้ำกันได้ถ้าการแสดงซ้ำนั้นทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

1. ชื่อของกิจการที่เสนอรายงานหรือวิธีการอื่นที่เป็นการแสดงชื่อและการเปลี่ยนแปลงในข้อมูลดังกล่าวจากวันสิ้นรอบระยะเวลารายงานงวดก่อน
 2. การระบுவางการเงินนั้นเป็นงบการเงินเฉพาะกิจการหรือเป็นงบการเงินของกลุ่มกิจการ
 3. วันที่สิ้นรอบระยะเวลารายงานหรือรอบระยะเวลาที่ครอบคลุมงบการเงินหรือหมายเหตุประกอบงบการเงิน
 4. สกุลเงินที่ใช้รายงานตามที่กำหนดในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 21 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
 5. จำนวนหลักที่ใช้ในการแสดงจำนวนเงินในงบการเงิน
- ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะสังเกตพบได้ในส่วนบนของงบการเงิน ไม่ว่างงบการเงินนั้นจะจัดทำในรูปแบบใดก็ตาม

งบแสดงฐานะการเงิน

งบแสดงฐานะการเงิน (Statement of financial position) เป็นงบการเงินที่แสดงให้เห็นทราบว่ากิจการมีสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งรวมเรียกว่า “ฐานะทางการเงิน” ที่ได้เริ่มสะสมมาตั้งแต่เริ่มกิจการจนถึง ณ วันใดวันหนึ่งจำนวนใด โดยสินทรัพย์รวมที่ปรากฏในงบแสดงฐานะการเงินจะต้องมีจำนวนเท่ากับหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น งบแสดงฐานะการเงินอาจเรียกชื่ออื่น ๆ ได้ดังนี้ งบดุล (Balance sheet) งบแสดงสภาพ (Statement of condition) งบแสดงทรัพยากรและหนี้สิน (Statement of resources and liabilities) งบแสดงฐานะ (Position statement)

แม้บทการบัญชี ได้ให้นิยามของสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นไว้ว่า

สินทรัพย์ (Assets) หมายถึง ทรัพยากรที่อยู่ในความควบคุมของกิจการ ทรัพยากรดังกล่าวเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งกิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากทรัพยากรนั้นในอนาคต

หนี้สิน (Liabilities) หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการ ภาระผูกพัน ดังกล่าวเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งการชำระภาระผูกพันนั้น คาดว่าจะส่งผลให้กิจการสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ

ส่วนของเจ้าของ (Equity) หมายถึง ส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการหลังจากหักหนี้สินทั้งสิ้นออกแล้ว ส่วนของเจ้าของอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **“สินทรัพย์สุทธิ” (Net assets)** ดังสมการบัญชี

นอกจากนี้ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง การนำเสนอทางการเงิน ได้แบ่งสินทรัพย์และหนี้สินเป็น 2 ประเภท คือ หมุนเวียนและไม่หมุนเวียน

สินทรัพย์ที่จะจัดเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน เมื่อสินทรัพย์นั้นเป็นไปตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

1. คาดว่าจะได้รับประโยชน์ หรือตั้งใจจะขาย หรือใช้ภายในรอบระยะเวลาดำเนินงานตามปกติของกิจการ
2. ถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์เบื้องต้นคือมีไว้เพื่อค้า
3. คาดว่าจะได้รับประโยชน์ภายในระยะเวลา 12 เดือนนับจากรอบระยะเวลารายงาน
4. สินทรัพย์ดังกล่าวเป็นเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสด (ตามที่ได้นิยามไว้ใน มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง งบกระแสเงินสด) และไม่มีข้อจำกัดในการแลกเปลี่ยนหรือการใช้ชำระหนี้สินภายในระยะเวลาอย่างน้อย 12 เดือนนับจากรอบระยะเวลารายงาน

ดังนั้น สินทรัพย์หมุนเวียน จึงหมายรวมถึงสินทรัพย์ต่าง ๆ (เช่น สินค้าคงเหลือ และลูกหนี้การค้า) ที่ขาย ใช้ไป หรือให้ประโยชน์ภายในรอบระยะเวลาการดำเนินงานตามปกติ ถึงแม้กิจการไม่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากสินทรัพย์เหล่านั้นภายใน 12 เดือน นับจากรอบระยะเวลารายงานก็ตาม สินทรัพย์หมุนเวียนยังรวมถึงสินทรัพย์ที่ถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์เบื้องต้นเพื่อมีไว้เพื่อค้า (ตัวอย่างรวมถึงสินทรัพย์ทางการเงินที่ถือไว้เพื่อค้าตามข้อกำหนดของมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 39 เรื่อง การรับรู้และการวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน (เมื่อมีการประกาศใช้) และส่วนที่จัดเป็นสินทรัพย์ทางการเงินที่ไม่หมุนเวียนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี)

สินทรัพย์ที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขข้างต้นให้จัดประเภทเป็นสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน ให้หมายรวมถึง สินทรัพย์มีตัวตน สินทรัพย์ไม่มีตัวตน และสินทรัพย์ทางการเงินซึ่งมีลักษณะที่เป็นระยะยาว และมีได้มีข้อห้ามในการใช้คำอธิบายอื่น หากคำที่เลือกใช้นั้นนั้นยังคงมีความหมายชัดเจน

รอบระยะเวลาการดำเนินงานของกิจการ หมายถึง ระยะเวลาที่เริ่มตั้งแต่ซื้อสินทรัพย์มาเพื่อใช้ในการดำเนินงาน จนกระทั่งได้รับเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสด หากไม่สามารถระบุรอบระยะเวลาการดำเนินงานของกิจการได้อย่างชัดเจนให้ถือว่ารอบระยะเวลาการดำเนินงานของกิจการมีระยะเวลา 12 เดือน

หนี้สินจะจัดประเภทเป็นหนี้สินหมุนเวียน เมื่อหนี้สินนั้นเป็นไปตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

1. คาดว่าจะมีการชำระภายในรอบระยะเวลาดำเนินงานตามปกติของกิจการ
2. ถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์เบื้องต้นคือมีไว้เพื่อค้า
3. ถึงกำหนดชำระภายใน 12 เดือนนับจากรอบระยะเวลารายงาน
4. กิจการไม่มีสิทธิอันปราศจากเงื่อนไขให้เลื่อนการชำระหนี้ออกไปอีกเป็นเวลานาน

กว่า 12 เดือน นับจากรอบระยะเวลารายงาน

หนี้สินที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขข้างต้นให้จัดประเภทเป็นหนี้สินไม่หมุนเวียน

หนี้สินหมุนเวียนบางประเภท เช่น เจ้าหนี้การค้า รายการคงค้างบางประเภทที่เกี่ยวกับพนักงานและต้นทุนดำเนินงานอื่น เป็นส่วนหนึ่งของเงินทุนหมุนเวียนที่ใช้ในรอบระยะเวลาการดำเนินงานตามปกติของกิจการ กิจการจึงควรจัดประเภทรายการดังกล่าวเป็นหนี้สินหมุนเวียน แม้ว่าจะครบกำหนดชำระเกินกว่า 12 เดือนนับจากรอบระยะเวลารายงาน

การจัดทำงบแสดงฐานะการเงิน สามารถแสดงได้ 2 รูปแบบ คือ

1. **แบบบัญชี (Account form)** โดยแสดงรายการสินทรัพย์ทางด้านซ้ายมือ และรายการหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นทางด้านขวามือ
2. **แบบรายงาน (Report form)** โดยแสดงรายการสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น ตามแนวนิ่ง